

LLOPART, Dolors. "Les castanyes i la castanyada". Dins: Les festes de castanyes i panellets. [s.l.]: Pere Rovira, 1982.

Les castanyes i la castanyada

Aquest àpat o respopó de la nit de Tots Sants ha pres un considerable relleu a les terres de la cultura catalana. En general han estat les castanyes, les fruites seques que han caracteritzat la diada, però en indrets on no es fan castanyers, com Eivissa, s'ha acudit, per exemple, als pinyons i a tot arreu són presents les ametlles, com a tals o en forma de panellets.

Castanyada o pinyonada, el costum es va fer tradició tant a la ruralia com a ciutat. A ciutat precisament, per les dificultats que devia comportar de coure castanyes a casa van començar a aparèixer els qui en torraven i en venien. Els venedors de castanyes cuites les oferien amb crits com: "Calentes i grosses! Qui en vol ara que fumen?" els quals, com recull Aureli Capmany, parodiava la quitxalla amb cantarelles com ara aquesta:

*Calentes i pudentes!
De les vuit les set dolentes
De les vuit les set dolentes
Qui en vol, ara que fumen?...*

La referència a vuit castanyes és perquè aquesta era la quantitat que en donaven a Barcelona per un **quarto** fins que l'Ajuntament els va fer pagar un cànon de venda i varen haver de reduir en una el nombre de castanyes per paperina.

El costum de menjar castanyes bo i torrades, molt generalitzada a la fi del segle XVIII, es va anar estenent i es va fer popular fins a esdevenir una imatge

que ens anunciava l'hivern. A finals d'octubre apareixien les castanyeres amb els seus paraments característics (fogó, llum, sacs plens de castanyes i draps de llana per mantenir les castanyes ben calentes) i amb els seus vestits, no menys característics (faldilles amples, davantal i mocador gros). Tot el mes de novembre i part del desembre podíem menjar les castanyes i els moniatos calents que ens feien passar el fred gràcies a les castanyeres. La imatge de la castanyera va esdevenir tan familiar que va passar estereotipada a la imatge popular. Ara és patrimoni de tots a través de les imatges que se'n conserven pels Pessebres que es fan per celebrar el Nadal tot i el nou aspecte de les parades de castanyeres d'uns anys ençà.

